

Leersessie 6: Jeugdbeschermingsmaatregelen in de proeftuin

Opbrengst

In de proeftuinen ontstaan andere manieren van samenwerken met gezinnen en huishoudens. We zien dat jeugdbeschermingsmaatregelen minder vaak nodig lijken te zijn. Wat zien en doen we in de proeftuinen anders waardoor dit lukt? Dat was onderwerp van gesprek tijdens deze leersessie.

Door grote zorgen over veiligheid gaan professionals soms onbewust mee met de stress van het gezin. Dat kan de roep om een jeugdbeschermingsmaatregel vergroten. In de proeftuinen vinden we het niet legitiem dat dit ongemak van professionals (soms onbewust) een reden is om een jeugdbeschermingsmaatregel aan te vragen. Wat gezinnen nodig hebben, zijn professionals die niet meegaan in de ontregeling, maar het hoofd koel houden en in verbinding blijven. Dat is geen gemakkelijke opdracht.

‘Als ik zelf stress heb wil ik niet een ander trubbelig persoon naast me.’

Inzichten

1 Professionals met een kalm brein

Langdurige toxische stress in gezinnen is een belangrijke oorzaak voor onveiligheid. De aanwezigheid en het handelen van professionals in deze gezinnen kan onbedoeld stressverhogend zijn. Professionals die intensief betrokken zijn, worden onderdeel van een gezinssysteem dat ontregeld is. En kunnen zelf ontregeld raken van de stress in het gezin. Om emoties van de ander te kunnen reguleren, heb je het nodig dat je zelf ook rustig bent. Een professional met een kalm brein gaat niet mee in de roep om snelle beslissingen te nemen, maar neemt de tijd voor het gezin, luistert en vertraagt als dat nodig is. Daarom hebben professionals die intensief bij het gezin

betrokken zijn baat bij iemand met een kalm brein, die zich betrokken voelt, luistert en helpt te vertragen. Dit kan bijvoorbeeld een professional van een regionaal veiligheids-team of ervaringsdeskundige zijn die een professional van een lokaal team ondersteunt. Zo iemand kan helpen het geheel te blijven overzien, en zorgen voor reflectie en verdieping.

2 Wanneer is een gedwongen maatregel (niet) van meerwaarde voor gezinnen?

Het proces om te komen tot een gedwongen maatregel is lang en vraagt om een stevige inhoudelijke legitimatie. Tijdens dit proces wordt er druk op gezinnen gezet om te doen wat de professional nodig vindt, om zo een gedwongen maatregel te

voorkomen. Dit staat haaks op de relationele benadering die de proeftuinen voorstaan.

Wanneer er veel spanning en zorgen zijn over de veiligheid van kinderen, en er veel instanties betrokken zijn, ervaren professionals meerwaarde van een gedwongen maatregel. Ook in de proeftuinen wordt dit herkend. De maatregel geeft dan meer duidelijkheid over wie de regie moet voeren en meer urgentie aan planmatig samenwerken en besluiten nemen. Professionals durven dan makkelijker pas op de plaats te maken en de tijd te nemen om de oorzaken van de problematiek aan te pakken. Ook voor gezinnen kan het inzetten van een maatregel voor rust en duidelijkheid zorgen.

Leersessie 6: Jeugdbeschermingsmaatregelen in de proeftuin

Inzichten - vervolg

3 Een gedwongen maatregel kan de stress verhogen

Het is belangrijk om maatregelen te voorkomen. Want het inzetten van een gedwongen maatregel is stressverhogend voor gezinnen en vaak schadelijk. Soms lijkt het toch noodzakelijk. Dan moet na het uitspreken van de maatregel gefocust worden op het terugkeren naar vrijwilligheid en regie bij het gezin. Daar hoort bij dat altijd ingezet wordt op samenwerking met het netwerk. Dat zijn formeel en informeel betrokken mensen rond het gezin. Zonder een netwerk waarop het gezin kan terugvallen als het niet goed gaat, is het moeilijk om te stoppen met de maatregel.

4 Accepteren van de complexiteit op alle niveaus

De complexiteit van de problemen in de gezinnen vraagt om maatwerk. Dat betekent dat we soms ook moeten accepteren dat het misschien nooit helemaal stabiel is of dat er dingen fout gaan. Juist dan heb je professionals nodig die vanuit verbinding bij het gezin betrokken blijven. Dit vraagt om een goede match tussen het gezin en de professional. Het vraagt tijd om echt te luisteren. Deze manier van werken schuurt met de lineaire manier waarop het werk nu is georganiseerd. In de proeftuinen wordt gewerkt aan een fundamenteel andere, niet-lineaire werkwijze. Dit vraagt om acceptatie van de complexiteit en om nieuwe competenties bij beleid en bestuur. De lerende aanpak die centraal staat in de proeftuinen moet beter verspreid worden.

‘Maken we bewust de afweging of iets in ons handelen stressverhogend kan zijn voor het gezin?’

‘Kunnen we dat niet anders organiseren dan steeds opnieuw een gedwongen maatregel inzetten? Je ziet dat bepaalde gezinnen op gezette tijden weer in crisis raken. Dat kun je eigenlijk voorspellen. Waarom kunnen we daar geen andere oplossing voor bedenken?’

Leersessie 6: Jeugdbeschermingsmaatregelen in de proeftuin

Een gedachtenexperiment:

Een wereld zonder jeugdbeschermingsmaatregelen

Wat zien we als we in een maatschappij zouden leven waar jeugdbeschermingsmaatregelen niet bestaan? Wat doen we dan anders dan nu?

De professionals uit de proeftuinen dromen een maatschappij die erkenning geeft voor de complexe vraagstukken waar de gezinnen en zichzelf mee te maken hebben. Er is geen verwachting meer dat er simpele, eenduidige oplossingen bestaan voor deze vraagstukken. Zowel gezinnen als professionals ervaren dan steun van anderen in de maatschappij om al lerend te ondervinden wat voor hen belangrijk is, wat werkt en wanneer het goed genoeg is. Professionals worden in staat gesteld te werken aan vertrouwen en verbinding met alle gezinsleden en de mensen om het gezin, wetende dat dit een continue proces zal zijn, met één stap vooruit en soms ook weer twee stappen terug. Het perspectief van het gezin wordt leidend op weg naar duurzame verandering: gezinnen worden steeds uitgenodigd hun verhaal en droom voor de toekomst te vertellen. Dat leidt (en dwingt) tot een bredere blik dan alleen de jeugdhulp-blik, op wat er aan de hand is en wat er nodig is om oorzaken van stress samen te begrijpen en aan te pakken.

Helpende vragen

- Wanneer zijn gedwongen maatregelen noodzakelijk? En voor wie zijn ze dan noodzakelijk (professional, ouder, kind)?
- Wat levert een gedwongen maatregel op voor jou (als professional), wat levert het op voor gezinnen, ouders, kinderen?
- Is een maatregel in principe tijdelijk? Wat is er nodig om een gedwongen maatregel te stoppen? Wat is er voor nodig om daarmee aan de slag te gaan?
- Wat zien we als we in een maatschappij zouden leven waar jeugdbeschermingsmaatregelen niet bestaan? Wat doen we dan anders dan nu?
- Wie zou jouw jeugdbeschermers mogen zijn?

‘We starten met de stress van ouders en dit wordt dan de stress van de professional.’

‘Als hulpverleners in een situatie zitten waarin sprake is van structurele onveiligheid, en er veel hulpverlening betrokken is, dan vinden ze het vaak spannend. Als er dan een kader is, waarbij misschien niet direct iets verandert, maar wel het gevoel bestaat dat iemand het overzicht heeft en grenzen kan stellen, dan geeft dat rust.’

Een samenwerking met:

VERWEY
JONKER Instituut

Toekomstscenario
kind- en gezinsbescherming

HOGESCHOOL
ROTTERDAM

Hulpbronnen

- De logica van de lappendeken | Hans Vermaak
- Wat werkt voor een effectieve en goede jeugdbescherming | Nji
- Veerkracht versterken en steun bieden aan kinderen | Augeo
- Voorbij de verlenging: lerende evaluatie proeftuinen (Drift)
- Trauma en stress bij kinderen en ouderen | Augeo Foundation